

2. Забужко О. *Філософія української ідеї та європейський контекст*. Київ: Факт, 2006.
3. Марущак О., Зузяк Т., Соловей В., Кізім С. Синергія цифрових технологій та засобів національного орнаменту у формуванні естетичних уявлень фахівців культури та мистецтва. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 9(15). С. 770-781.
4. Шмагало Р. Т. *Мистецька освіта і дизайн в Україні ХХ століття*. Львів: Українські технології, 2005.
5. Рубан В. В. *Сучасне декоративно-прикладне мистецтво України*. Київ: Інтертехнологія, 2011.

РОЗДІЛ IV

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.49>

Юлія Москвічова
м. Вінниця, Україна
orcid.org/0000-0002-1303-8951
julia.moskvichova@gmail.com

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО В УМОВАХ КУЛЬТУРНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: МУЛЬТИКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР СУЧАСНОЇ ТВОРЧОСТІ

Анотація. Розглянуто прояви мультикультуралізму та культурної глобалізації в музичному мистецтві. Аналізується взаємодія різних музичних традицій, процеси стилістичного синтезу та трансформації музичних практик у глобалізованому культурному просторі. Особлива увага приділяється ролі національної музичної традиції та її переосмисленню в сучасних мистецьких проєктах і виконавських практиках. Наголошено на значенні мультикультурного підходу для розвитку музичного мистецтва та мистецької освіти в умовах сучасних культурних процесів.

Ключові слова: мультикультуралізм, культурна глобалізація, музичне мистецтво, міжкультурна взаємодія, національна музична традиція, мистецька освіта.

Abstract. The manifestations of multiculturalism and cultural globalization in musical art has been analyzed. The interaction between different musical traditions, stylistic synthesis processes, and evolution of musical practices in a globalized cultural space have been explored. Particular attention was paid to the role of national musical tradition and its reinterpretation in contemporary art projects, as well as performance practices. The importance of a multicultural approach to the development of musical art and arts education in the context of contemporary cultural processes has been emphasized.

Keywords: multiculturalism, cultural globalization, musical art, intercultural interaction, national musical tradition, arts education.

Сучасний етап розвитку світової культури характеризується інтенсивними процесами глобалізації, що зумовлюють активізацію міжкультурних контактів і взаємодії різних художніх традицій. У цих умовах особливого значення набуває феномен мультикультуралізму, який відображає співіснування, взаємопроникнення та взаємозбагачення культур у єдиному соціокультурному просторі. В сучасному світі практика мультикультуралізму постає об'єктом критики, але варто розуміти, що в умовах глобалізації етноси, нації, релігії втрачають кордони, а поліетнічність, полірелігійність, полікультурність стають нормою в світовому просторі. Мультикультуралізму немає альтернатив і суспільства шукають межі й обсяги співіснування «різного» з урахуванням наслідків (Судакова, 2018, с. 133–134). Важливо наголосити, що сучасні розвинені країни демонструють можливості органічного поєднання ненасильства і соціального активізму як фундаментальних умов і гарантій забезпечення мирного співіснування людей. Сукупність вироблених і закріплених у суспільній свідомості у якості нових цивілізаційних цінностей мультикультурні правила поступово набувають ознак соціокультурної норми, перетворюються у вимоги «раціональної толерантності», «оновленої єдності і солідарності», «активованого ненасилля» (Судакова, 2018, с. 150). Як зауважує О. Русул, мультикультуралізм теоретично може бути притаманним багатьом суспільствам, де поряд із генетично вкоріненими культурними здобутками можуть мирно існувати й світові універсальні надбання. За таких умов стає можливою глобалізація, яка приймає розмаїття культур, не створюючи конфліктів на міжкультурному рівні (Русул, 2012, с. 150). Пошук власної концепції мультикультуралізму є актуальним і для нашої держави. Адже Україна, як поліетнічна держава, яка об'єднує в собі традиції багатьох культур, у нинішній геополітичній і культурній ситуації потребує вироблення оптимальної моделі міжетнічної взаємодії, котра дозволить запобігати конфліктним ситуаціям і сприятиме налагодженню діалогу (Москвічова, 2023, с. 49).

У мистецькому вимірі явище мультикультуралізму проявляється через взаємовплив художніх традицій, обмін естетичними цінностями та формування нових культурних моделей. Музичне мистецтво в цьому процесі відіграє особливу роль, оскільки воно здатне поєднувати різні культурні досвіди та створювати універсальний художній простір для комунікації між народами. Саме музичне мистецтво сьогодні стає важливим середовищем культурного діалогу, де відбувається інтеграція різних естетичних моделей, виконавських практик і стильових систем.

У контексті культурної глобалізації музика дедалі частіше функціонує як простір міжкультурної комунікації, у якому поєднуються локальні традиції та глобальні тенденції розвитку сучасної культури. Поєднання елементів академічної музики, народних традицій і популярних жанрів сприяє виникненню нових художніх форм, які відображають динаміку сучасного культурного процесу. Така тенденція свідчить про поступову трансформацію

музичного мистецтва, яке набуває гібридного характеру та відкриває нові можливості для творчого самовираження. Завдяки розвитку інформаційних технологій, медіапростору та міжнародних мистецьких контактів музичні твори швидко поширюються за межі національних культур і стають частиною глобального культурного простору, набуваючи нових інтерпретацій і смислів. Це сприяє формуванню мультикультурного мистецького середовища, у межах якого взаємодіють різні музичні стилі, жанри та культурні практики. Водночас такі процеси актуалізують проблему збереження культурної самобутності та національної ідентичності. Особливої уваги потребує осмислення ролі традиційної музичної культури в умовах сучасних глобалізаційних процесів. З одного боку, глобалізація сприяє поширенню універсальних культурних моделей і певній уніфікації художнього простору. З іншого – вона стимулює переосмислення національних музичних традицій, їх нове художнє прочитання та інтеграцію в сучасні мистецькі практики. Традиційна музика дедалі частіше стає джерелом творчого натхнення для сучасних композиторів і виконавців, які звертаються до фольклорної спадщини з метою її переосмислення та адаптації до нових культурних умов. У результаті народна музика набуває нового звучання, інтегруючись у сучасний художній контекст і зберігаючи водночас свою культурну основу. У результаті формується своєрідний культурний синтез, що поєднує елементи різних музичних систем і створює підґрунтя для появи нових форм творчості. У цьому контексті мультикультуралізм постає не лише як соціокультурне явище, а й як важливий чинник розвитку сучасного музичного мистецтва. Він сприяє розширенню художнього мислення, активізації творчих експериментів і появі нових стильових напрямів, що виникають на перетині різних культурних традицій. Глобалізаційні процеси не лише змінюють музичний простір, а й сприяють актуалізації культурної спадщини, відкриваючи нові можливості для її розвитку. Взаємодія традиції та новаторства стає однією з ключових ознак сучасного музичного мистецтва, що відображає прагнення до поєднання національної ідентичності з універсальними культурними тенденціями.

Важливим аспектом розгляду мультикультуралізму є також його значення для музичної освіти. Мистецька освіта дедалі більше орієнтується на формування міжкультурної компетентності, розвиток відкритості до різних культурних традицій та розуміння їхньої цінності. Вивчення музичних культур світу, ознайомлення з різноманітними виконавськими практиками та участь у міжнародних творчих проєктах сприяють розширенню світогляду майбутніх музикантів і формуванню їхнього професійного мислення. Музичне мистецтво у цьому контексті виступає ефективним засобом міжкультурної комунікації, здатним об'єднувати різні культурні спільноти. Воно сприяє розвитку діалогу між культурами, взаєморозумінню та збереженню культурної різноманітності, що є важливою умовою гармонійного розвитку сучасного суспільства.

Отже, мультикультуралізм і культурна глобалізація є важливими чинниками трансформації сучасного музичного мистецтва. Вони сприяють

формуванню нового художнього простору, у якому поєднуються різні культурні традиції, стилі та творчі підходи. Водночас ці процеси актуалізують проблему збереження національної музичної ідентичності та культурної спадщини, що набуває особливого значення в умовах сучасного культурного розвитку.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що сучасне музичне мистецтво розвивається в умовах активного культурного діалогу, який формує нові художні практики та сприяє розширенню меж творчого мислення. Глобалізація не нівелює національні музичні традиції, а створює умови для їхнього переосмислення й подальшого розвитку в мультикультурному просторі сучасної культури. Перспективи подальших досліджень пов'язані з більш глибоким вивченням процесів інтеграції різних музичних культур та їхнього впливу на формування нових тенденцій у мистецтві ХХІ століття.

Список використаних джерел:

1. Москвічова Ю.О. (2023). Діалог культур як основа сучасного мультикультурного соціуму в умовах культурної глобалізації. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія і практика навчання*: 2, 47–54. URL: [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2023\(2\)-06](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2023(2)-06)
2. Русул О.В. (2012). Мультикультуралізм і культурна глобалізація. *Вісник Дніпропетровського університету*: 9/2, 146–151.
3. Судакова В. (2018). Ціннісні детермінанти мультикультурного співіснування в глобалізованому культурному просторі. *Від мультикультуралізму до транскультурності: проблема збереження цінностей цивілізованого співіснування: монографія*, 116–156. К.: Інститут культурології НАМ України.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.50>

Тетяна Каплун
м. Одеса, Україна
ORCID: 0000-0003-0367-5559
e-mail: tat_kap@i.ua

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КУРСУ СОЛЬФЕДЖІО У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МУЗИКАНТІВ-ВИКОНАВЦІВ

Анотація. Розглядається інтеграційний потенціал курсу сольфеджіо у системі професійної підготовки музикантів-виконавців. Висвітлюється його значення у формуванні музичного слуху, інтонаційної точності, ритмічного відчуття та музичного мислення. Наголошується на важливості взаємозв'язку сольфеджіо з виконавськими й теоретичними дисциплінами, що сприяє цілісному розвитку професійних компетентностей майбутніх музикантів.

Ключові слова: сольфеджіо, професійна музична освіта, музиканти-виконавці, музичний слух, інтонація, ритм, музичне мислення, міждисциплінарна інтеграція, виконавська підготовка.

Abstract. The paper examines the integrative potential of the solfeggio course within the system of professional training of performing musicians. It highlights its importance in the development of musical hearing, intonational accuracy, rhythmic sense, and musical thinking. Particular attention is paid to the relationship between solfeggio and performance as well as theoretical disciplines, which contributes to the comprehensive development of the professional competencies of future musicians.

Keywords: solfeggio, professional music education, performing musicians, musical hearing, intonation, rhythm, musical thinking, interdisciplinary integration, performance training.

У системі сучасної вищої музичної освіти курс сольфеджіо традиційно належить до фундаментальних теоретичних дисциплін, спрямованих на розвиток музичного слуху, інтонаційної точності, метроритмічної організації та навичок читання з аркуша. Водночас в умовах компетентнісного підходу та інтеграції освітніх компонентів особливої актуальності набуває переосмислення його функцій як міждисциплінарного ядра професійної підготовки музикантів-виконавців. Інтеграційний потенціал сольфеджіо полягає у здатності поєднувати теоретичні знання з практичними виконавськими навичками, формуючи цілісну систему музичного мислення.

Сучасний музикант-виконавець функціонує у складному художньому просторі, що потребує не лише технічної майстерності, а й глибокого аналітичного розуміння музичного тексту, стилістичної чутливості, уміння швидко орієнтуватися у нотному матеріалі. Саме курс сольфеджіо створює передумови для формування цих якостей. Розвиток внутрішнього слуху, інтонаційної уяви, ладогармонічного мислення безпосередньо впливає на якість інтерпретації, точність інтонування, ритмічну стабільність та художню переконливість виконання.

Інтеграційна функція сольфеджіо реалізується насамперед через його взаємозв'язок із фаховими дисциплінами – спеціальним інструментом, вокалом, ансамблем, диригуванням. Сформовані в межах курсу навички слухового аналізу та інтонування стають основою для роботи над репертуаром, полегшують процес розучування творів, сприяють усвідомленню фактурної та гармонічної структури музичного тексту. Наприклад, здатність розпізнавати функціональні гармонічні зв'язки дозволяє виконавцеві логічно вибудовувати фразування, визначати кульмінаційні зони, відчувати напруження та розв'язання.

Важливим аспектом інтеграції є поєднання сольфеджіо з курсами гармонії, аналізу музичних форм, поліфонії. У такому контексті сольфеджіо постає не ізольованою дисципліною, а практичним майданчиком для закріплення теоретичних знань. Слуховий аналіз акордових послідовностей, диктанти з елементами стилістичної ідентифікації, інтонування модальних і хроматичних структур сприяють глибшому розумінню історико-стильових особливостей